

DVORAC ELTZ U VUKOVARU

Batthyany), Popovača (1754, Erdődy), Gornje Oroslavje (1770–90, Vojković, dvorac uništen 1947), Novi Marof (1776, Erdődy), Bežanec (Keglevići); 3) tipična barokna tri krila (tlocrt *U*) ima najviše dvoraca – Veliki Bukovac (1745–55, grof J. K. Drašković), Opeka (najvećim dijelom srušen), Zajezda (Keglevići), Gornja Bistra (1770–75, grof Krsto II. Oršić), Brezovica (Drašković, s dvjema cilindričnim kulama na uglovi-ma), Daruvar (1771–77, grofovi Janković), Lužnica (barun Rauch), Poznanovec (grof Petar IV. Ivan Nepomuk Sermage), Stubički Golubovec (1790, Regina Drašković), Ilok (grof Odescalchi), Darda u Baranji (grof Eszterhazy); 4) tlocrt u obliku slova *L* (dva krila) ima dvorac u Gornjoj Stubici (1756, grof Krsto II. Oršić); 5) tlocrt u obliku slova *V* (dva krila) ima dvorac Začretje (Keglevići). Kao što su barokni dvorci tlocrtima vrlo raznoliki, tako je raznolika i obradba njihovih pročelja i unutrašnjosti. Često imaju svečana stubišta s kamenim perforiranim balustradama (Jakovlje, Stubički Golubovec, Gornja Bedekovčina), a dvorane (palače) oslikane freskama (ovalna dvorana u Gornjoj Bistri, dvorane u Donjem Oroslavju, Brezovici). Neke dvorske kapele građene su tako da vlasnici dvorca ulaze na galeriju, a puk iz parka u prizemlje (Gornja Stubica, Gornja Bistra, Stubički Golubovec). Neke su oslikane vrsnim baroknim iluzionističkim freskama (Gornja Stubica), a neke imaju vrijedne barokne i rokoko oltare (Gornja Bistra, Klenovnik, Lužnica). I sobe u pojedinim dvorcima ukrašene su zidnim slikarjama (Miljana, Donje Oroslavje).

Na samome poč. XIX. st. podizali su se kasnobarokno-klasicistički dvorci u Virovitici (1800–1804, graditelj N. Roth) grofova Pejačevića, u Našicama

(1812, drugi dvorac 1909) grofova Pejačevića, u Suhopolju grofova Jankovića, u Kneževu u Baranji (1818), u Trenkovu blizu Požege (1819).

Vrhunske je arhit. kvalitete klasicistički dvorac Januševac kraj Brdovca (o. 1830. barun J. Vrkljan), četverokutna građevina s kupolom nad središnjom kružnom prostorijom i s trijemom posred pročelja. Pripada tipu palladijanskih vila u *S* Italiji. Dva nacrti zagrebačkoga graditelja B. Felbingera prikazuju pročelja slična sjev. i zap. pročelju Januševca, te je njemu pogrešno pripisivana gradnja. Izuzetno mjesto među dvorcima ima kasnoklasicistički dvorac Jaškovo blizu Ozlja, koji je 1841. sagradio zagrebački graditelj A. Brdarić.

Historicizmu s kraja XIX. st. pripada dvorac Laduč kraj Brdovca i pregradnja Novih dvora zaprešićkih (ban J. Jelačić), a poč. XX. st. pregradnja Šaulovca (1902, bečki arhitekti), gradnja Jalkovca (1911, njem. arhitekt P. Schulze-Naumburg).

Dvorci su kao dokaz visoke kulture stanovanja svoga vremena, ukusa svojih vlasnika i poznavanja stilskih pojava graditelja važan dio hrv. kulturne baštine, te se o njihovoj obnovi i održavanju nastoji voditi odgovarajuća briga.

LIT.: A. Horvat, Pregled spomenika kulture u Baranji, Urbanizam i arhitektura, 1951, 5–8. – G. Jurišić, Bartol Felbinger i gradnja dvora Januševca, Peristil, 1954. – D. Miladinov i Š. Habunek Moravac, Tri baranjska dvorca, Vijesti MK, 1964, 5. – L. Dobronić, Bartol Felbinger i zagrebački graditelji njegova doba, Zagreb 1971. – Ista, Dvor Jastrebarsko, Kaj, 1975, 1–2. – V. Radauš, Spomenici Slavonije iz razdoblja XVI do XIX stoljeća, Zagreb 1975. – Horvat–Matejčić–Priatelj, Barok. – M. Gamulin, Tvrdalj Petra Hektorovića u Starom Gradu na Hvaru, Zagreb 1988. – M. Obad–Šćitaroci, Dvorci i perivoji Hrvatskoga

DVORAC ODESCALCHI U ILOKU

DVORAC PEJAČEVIĆ U NAŠICAMA